CZU: 343.2:343.9:341.217(4) **https://doi.org/10.59295/rpijn2025.35**

PERSPECTIVE DE DEZVOLTARE ALE DREPTULUI PENAL ȘI CRIMINOLOGIEI ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII ÎN UNIUNEA EUROPEANĂ

GÎRNEȚ Emil,
Universitatea de Stat „Bogdan Petriceicu Hasdeu" din Cahul,
student anul III, Facultatea de Drept și Administrație Publică
Coordonator științific: Bodlev Sergiu, dr. lect. univ.
ORCID: 0009-0004-2503-022X

SUMMARY

In the context of integration into the European Union, the development of criminal law and criminology is of particular importance in view of the challenges posed by cross-border crime and the need for effective cooperation between Member States. The European Union aims to harmonize criminal law through the principle of mutual recognition, thus facilitating a unified approach to combating serious crime. Prospects for development are moving towards closer cooperation between judicial agencies such as Eurojust and the European Public Prosecutor's Office (EPPO), which coordinate Member States' efforts to make justice more effective. At the same time, criminology is adapting through a threat analysis and preventive measures approach. Continuous assessment of crime risks, supported by European institutions, allows the formulation of strategies adapted to new forms of crime.

Keywords: Integration, Criminal law, Judicial cooperation, Cross-border crime.

Astfel, privind din contextul integrării în Uniunea Europeană intervine cazul apropierilor legislațiilor penale. În cazul apropierii legislaţiilor penale la nivel european putem vorbi de o bipolaritate a Europei, căci este posibil de a distinge schematic două Europe: cea a Consiliului Europei şi cea a Uniunii Europene. Prima Europa este cea a drepturilor omului, noţiune care revine de altfel drepturilor omului, şi se atribuie destul de puţin dreptului penal şi presupune o integrare mai strânsă a Consiliului Europei [1, p169]. Dreptul Penal al UE este relativ tânăr, în continuă evoluţie şi care a luat un asalt la finele anilor 90 cu adoptarea Programului Tampere. Acest program a determinat elementele care trebuie să compună Dreptul Penal al UE, atât în planul de cooperare, cât şi planul dezvoltării dispoziţiilor penale. Dreptul Penal al UE rămâne pentru moment limitat la competeţele atribuite de Tratatul privind Funcţionarea UE [1, p169].

Un punct important ce trebuie să fie menționat este cu privire la ce se întâmplă

cu legile penale ale statelor membre ale UE. Legile penale ale statelor membre ale UE rămân intacte atât timp, cât nu se identifică o soluție juridică comună la o problemă comună [1 p170]. În urma celor menționate anterior observăm una dintre perspectivele de dezvoltare ale dreptului penal. Deoarece soluționarea juridică comună la o problemă comună, oferă o rezolvare mult mai calitativă și eficientă a problemei.

Titlul V din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) – articolele 67-89 – este consacrat spațiului de libertate, securitate și justiție (SLSJ). Pe lângă dispozițiile generale, acest titlu conține capitole speciale privind: politici privind controlul la frontiere, dreptul de azil și imigrarea; cooperarea judiciară în materie civilă; cooperarea judiciară în materie penală; cooperarea polițienească [2]. Însă ceia ce ne preocupă în cadrul acestei lucrări este cooperarea juridică în materie penală. Acestă cooperare bazânduse pe principiul recunoașterii reciproce a hotărârilor judecătorești și a deciziilor judiciare și incluzând măsuri de apropiere a legislațiilor statelor membre în mai multe domenii. Totuși Tratatul de la Lisabona a creat o bază mai solidă pentru dezvoltarea unui spațiu de justiție penală, prevăzând totodată noi competențe pentru Parlamentul European. Iar unul dintre obiective ale cooperării judiciare în materie penală este întru a combate flagelul reprezentat de criminalitatea transfrontalieră, spațiul de libertate, securitate și justiție ce cuprinde măsuri de promovare a cooperării judiciare între statele membre în materie penală. Punctul de plecare îl constituie principiul recunoașterii reciproce. Au fost adoptate măsuri specifice pentru a combate criminalitatea transnațională și terorismul și pentru a garanta că drepturile victimelor, suspecților și deținuților sunt protejate peste tot în UE [3].

Un aspect important este procedura de adoptare a majorității măsurilor de cooperare judiciară în materie penală. În conformitate cu TFUE, majoritatea măsurilor de cooperare judiciară în materie penală sunt adoptate în conformitate cu procedura legislativă ordinară și fac obiectul controlului jurisdicțional exercitat de Curtea de Justiție a Uniunii Europene [3]. În conformitate cu alin.1 al art.83 din „Versiune consolidată a tratatului privind uniunea europeană și a tratatului privind funcționarea Uniunii Europene”, Parlamentul European și Consiliul, hotărând prin directive în conformitate cu procedura legislativă ordinară, pot stabili norme minime cu privire la definirea infracțiunilor și a sancțiunilor în domenii ale criminalității de o gravitate deosebită de dimensiune transfrontalieră ce rezultă din natura sau impactul acestor

infracțiuni ori din nevoia specială de a le combate pornind de la o bază comună. Aceste domenii ale criminalității sunt următoarele: terorismul, traficul de persoane și exploatarea sexuală a femeilor și a copiilor, traficul ilicit de droguri, traficul ilicit de arme, spălarea banilor, corupția, contrafacerea mijloacelor de plată, criminalitatea informatică și criminalitatea organizată. În funcție de evoluția criminalității, Consiliul poate adopta o decizie care să identifice alte domenii ale criminalității care îndeplinesc criteriile prevăzute la prezentul alineat. Consiliul hotărăște în unanimitate, după aprobarea Parlamentului European [4].

Din articolul menționat anterior observăm schimările efectuate cu privire la definirea infracțiunilor și a sancțiunilor în domenii ale criminalității de o gravitate deosebită de dimensiune transfrontalieră ce rezultă din natura sau impactul acestor infracțiuni ori din nevoia specială de a le combate pornind de la o bază comună. Aceste domenii fiind:

- terorismul;
- traficul de persoane și exploatarea sexuală a femeilor și a copiilor;
- traficul ilicit de droguri;
- traficul ilicit de arme;
- spălarea banilor;
- corupția;
- contrafacerea mijloacelor de plată;
- criminalitatea informatică și criminalitatea organizată.

Ceia ce ne arată o perspectivă de dezvoltare a dreptului penal în contextul integrării în Uniunea Europeană, o perspectivă de definire a infracțiunilor și a sancțiunilor în domenii ale criminalității de o gravitate deosebită de dimensiune transfrontalieră ce rezultă din natura sau impactul acestor infracțiuni ori din nevoia specială de a le combate pornind de la o bază comună.

Un alt aspect important în contextul integrării în Uniunea Europeană sunt agențiile pentru cooperarea judiciară în materie penală și alte organisme conexe, aceste agenții și organisme coopeând pentru a asigura o cooperare judiciară eficientă și pentru a combate criminalitatea în toate formele sale în cadrul Uniunii Europene.

Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Justiție Penală (Eurojust). Eurojust stimulează și îmbunătățește coordonarea anchetelor și urmăririlor penale și cooperarea dintre autoritățile statelor membre. În special,

facilitează executarea cererilor internaționale de asistență juridică reciprocă și punerea în aplicare a cererilor de extrădare. Eurojust sprijină autoritățile din statele membre prin toate mijloacele posibile, astfel încât anchetele și urmăririle penale în legătură cu infracțiunile transfrontaliere să se desfășoare mai eficace. Eurojust poate acorda asistență unui stat membru, la cererea acestuia, în anchetele și urmăririle penale ce vizează statul membru în cauză și un stat nemembru dacă Eurojust și statul nemembru au încheiat un acord de cooperare sau dacă s-a demonstrat un interes esențial. Eurojust se ocupă de aceleași tipuri de infracțiuni și delicte pentru care deține competențe Agenția Uniunii Europene pentru Cooperare în Materie de Aplicare a Legii (Europol), cum ar fi terorismul, traficul de droguri, traficul de persoane, contrafacerea, spălarea banilor, criminalitatea cibernetică, criminalitatea contra patrimoniului sau bunurilor publice, inclusiv frauda și corupția, infracțiunile care aduc atingere intereselor financiare ale UE, infracțiunile ecologice și participarea la o organizație criminală. La cererea unui stat membru, Eurojust poate, de asemenea, să ofere asistență în anchetele și urmăririle penale legate de alte tipuri de infracțiuni [4].

EPPO este parchetul Uniunii Europene. Acesta este responsabil de investigarea, urmărirea penală și aducerea în judecată a infracțiunilor care aduc atingere intereselor financiare ale UE. Printre acestea se numără infracțiunile economice și financiare, cum ar fi utilizarea abuzivă a fondurilor, spălarea banilor, frauda în materie de TVA și corupția. EPPO efectuează investigații, efectuează acte de urmărire penală și exercită funcțiile de procuror în instanțele competente din țara UE participantă. EPPO este un organism independent al Uniunii Europene. Independența EPPO este garantată de Regulamentul EPPO, cadrul juridic al EPPO. Procurorii care lucrează pentru EPPO lucrează în interesul UE și nu primesc instrucțiuni de la nimeni din afara EPPO, inclusiv de la autoritățile naționale [5].

Un rol deosebit îl joacă Parlamentul European în elaborarea legislației UE în domeniul cooperării judiciare în materie penală, făcând o prioritate politică din combaterea criminalității și a corupției. Activitatea sa în domeniul cooperării judiciare în materie penală s-a desfășurat pe picior de egalitate cu Consiliul. Procedura legislativă ordinară se aplică în aproape toate domeniile dreptului penal al UE, cu unele excepții – printre care, în mod special, procedura de aprobare pentru instituirea EPPO. La 6 octombrie 2021, Parlamentul a adoptat o rezoluție referitoare la inteligența artificială în dreptul penal și utilizarea sa de către autoritățile polițienești și judiciare în

procedurile penale. La 13 martie 2024, Parlamentul a adoptat o rezoluție referitoare la propunerea de regulament de stabilire a unor norme armonizate privind inteligența artificială (Regulamentul privind inteligența artificială) [6].

Parlamentul a pregătit de curând rapoarte și rezoluții referitoare la următoarele chestiuni:

- prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice;
- combaterea corupției; prevenirea și combaterea traficului de persoane și protejarea victimelor acestuia;
- transferul de proceduri în materie penală;
- drepturile victimelor;
- spălarea banilor
- finanțarea terorismului;
- confiscarea și recuperarea activelor;
- discursurile online de incitare la ură;
- identificarea și eliminarea materialelor care conțin abuzuri sexuale asupra copiilor;
- criminalitatea informatică;
- digitalizarea justiției;
- cooperarea în materie de aplicare a legii;
- terorismul și radicalizarea violentă;
- programele spion intruzive;
- și ingerințele străine și dezinformarea.

Ceia ce ne arată o dezvoltare constatntă în materia penală și o altă perspectivă de dezvoltare a dreptului penal în contextul integrării în Uniunea Europeană.

Pentru a putea identifica perspective de dezvoltare ale criminologiei în contextul integrării în uniunea europeană ar trebui mai întâi de toate să vedem ce implică domeniul criminologiei. Domeniul criminologiei este acea gamă de probleme pe care le studiază criminologia în vederea cunoaşterii mai profunde a obiectului său şi realizării scopului său practic. Astfel, deşi obiectul criminologiei este crima ca fenomen social, criminologia, tocmai pentru a-l cunoaşte mai profund, studiază şi consecinţele sociale ale criminalităţii, personalitatea infractorului, victimologia, mecanismul actului infracţional etc., care nu pot fi identificate cu acesta (obiectul), deşi sunt în corelaţie cu el. Pe de altă parte, prognoza criminologică, elaborarea

măsurilor de prevenire, de control şi de contracarare a criminalităţii etc. au o orientare pur practică [7].

În urma celor menționate anterior este de remarcat faptul că pe de altă parte obiectul criminologiei în constituie prognoza criminologică, elaborarea măsurilor de prevenire, de control şi de contracarare a criminalităţii etc. Însă pentru a putea identifica perspectivele de dezvoltare ale criminologiei în contextul integrării în Uniunea Europeană, ar trebui să analizăm perspectivele de dezvoltare ale criminologiei din prisma obiectului criminologiei, acesta fiind constituit pe de altă parte de prognoza criminologică, elaborarea măsurilor de prevenire, de control şi de contracarare a criminalităţii etc.

Astfel pe situl Consiliului European, informația cu privire la prognoza criminologică, elaborarea măsurilor de prevenire, de control şi de contracarare a criminalităţii etc., este indicată în următoarele puncte:

- evaluarea amenințărilor infracționale cu impact asupra UE;
- adoptarea priorităților UE în materie de criminalitate pentru perioada 2018-2021;
- punere în aplicare și monitorizare;
- evaluare.

Evaluarea amenințării pe care o reprezintă formele grave de criminalitate și criminalitatea organizată în Uniunea Europeană (SOCTA UE), elaborată de Europol, oferă o imagine completă a principalelor amenințări infracționale. În 2019 a fost elaborată o evaluare pe termen mediu a amenințărilor noi, în schimbare sau emergente. Pe baza recomandărilor identificate în SOCTA UE elaborată de Europol, precum și ținând seama de alte evaluări și politici, Consiliul a adoptat 10 priorități ale UE în materie de criminalitate. Punerea în aplicare a unui PAO este condusă de un stat membru, numit conducător, și este monitorizată de COSI din șase în șase luni.

Pentru fiecare dintre priorități a fost elaborat un plan strategic multianual (PSM) pe o perioadă de patru ani. Aceste PSM au fost apoi transpuse în planuri de acțiune operaționale (PAO), cu durata de un an, care detaliază acțiunile și activitățile necesare pentru realizarea obiectivelor strategice stabilite în PSM. La încheierea ciclului de politici se va desfășura o evaluare independentă a acestuia. Rezultatele vor fi transmise Consiliului și vor fi utilizate în următorul ciclu de politici ale UE [8].

În concluzie se poate de afirmat că perspectivele de dezvoltare ale dreptului

penal în contextul integrării în Uniunea Europeană, pe măsură ce provocările criminalității transfrontaliere continuă să evolueze, dreptul penal european va necesita o adaptare constantă și o armonizare mai profundă a legislațiilor naționale. Cooperarea juridică dintre statele membre, bazată pe principii precum recunoașterea reciprocă și normele minime armonizate, va juca un rol esențial în crearea unui spațiu de justiție eficient și corect. De asemenea, implicarea instituțiilor europene, cum ar fi Eurojust și EPPO, va fi esențială în favorizarea coordonării și sprijinirii în combaterea infracțiunilor grave. Politicile de cooperare judiciară în materie penală vor continua să se dezvolte, punându-se accent în special pe combaterea mai eficace a amenințărilor și a criminalității la nivel paneuropean. Parlamentul a adoptat măsuri specifice de combatere a terorismului, a criminalității transnaționale, a corupției, a fraudei și a spălării de bani și de protecție a drepturilor victimelor, suspecților și deținuților în întreaga UE. Cu privire la perspectivele de dezvoltare a criminologiei în contextul integrării în Uniunea europeană, criminologia are perspective considerabile de dezvoltare, orientate spre o abordare mai concentrată și adaptativă la provocările de prognoza criminologică, elaborarea măsurilor de prevenire, de control şi de contracarare a criminalităţii etc. Evaluarea continuă a amenințărilor infracționale, realizată de Europol prin SOCTA, va fundamenta elaborarea unor măsuri de prevenire și control mai eficiente. În plus, prioritățile stabilite de Consiliul European și implementarea planurilor strategice multianuale (PSM) subliniază angajamentul Uniunii Europene de a răspunde proactiv la criminalitate, adaptându-se la noi forme de amenințare. Aceste eforturi sunt susținute de monitorizarea periodică și evaluarea independentă a rezultatelor, ceea ce va permite ajustarea continuă a strategiilor criminologice. Astfel, în contextul integrării în Uniunea Europeană criminologia nu doar că va contribui la reducerea criminalității, dar va deveni și un element esențial în formularea politicilor de securitate și justiție la nivel european.

BIBLIOGRAFIE:

1. MELNIC, V., Perspectivele dreptului penal al Uniunii Europene; Revistă ştiinţifico-practică Nr.2/2017;
2. Un spațiu de libertate, securitate și justiție: aspecte generale. Fișe descriptive despre Uniunea Europeană. Parlamentul European. [Accesat: 26.09.2024] Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/150/an-area-of-freedom-security-and-justice-general-aspects;

3. Cooperarea judiciară în materie penală. Fișe descriptive despre Uniunea Europeană. Parlamentul European. Accesat: [26.09.2024] Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/155/cooperarea-judiciara-in-materie-penala;

4. EUR-Lex - 12016ME/TXT - RO - EUR-Lex. Accesat: [26.09.2024] Disponibil: https://eurlex.europa.eu/legalcontent/RO/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2016.202.01.0001.01.RON&toc=OJ%3AC%3A2016%3A202%3ATOC#C_2016202RO.01001301;

5. ÎNTREBĂRI FRECVENTE | Parchetul European. Accesat: [26.09.2024] Disponibil: https://www.eppo.europa.eu/en/faq;

6. Cooperarea judiciară în materie penală. Fișe descriptive despre Uniunea Europeană. Parlamentul European (europa.eu). Accesat: [26.09.2024] Disponibil: https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/155/cooperarea-judiciara-in-materie-penala;

7. INTRODUCERE ÎN CRIMINOLOGIE ȘI SECURITATE CRIMINOLOGICĂ. Accesat: [26.09.2024] Disponibil: https://criminology.md/wpcontent/uploads/2020/06/ispca_introducere_criminologie.pdf#:~:text=Criminologia%20este%20o%20%C5%9Ftiin%C5%A3%C4%83%20social%C4%83%20care;

8. Lupta Uniunii Europene împotriva criminalității organizate - Consilium. Accesat [26.09.2024] Disponibil: https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/eu-fight-against-organised-crime-2018-2021/.